

Lisärahoituksen hakeminen valtioneuvostolle lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi

Ahall 08.09.2025 § 331
4669/02.05.01/2025

Valmistelija(t)	Kari Janhonen, puh. 044 717 2078, kari.janhonen(at)pshyvinvointialue.fi
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä	hyvinvointialuejohtaja
Päätösehdotus	Aluehallitus päättää: 1. Hyväksyä Pohjois-Savon hyvinvointialueen lisärahoitushakemuksen liitteineen ja hakee rahoituslain 11 §:n mukaisena lisärahoituksena riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi vuosille 2025–2026. 2. Toimittaa lisärahoitushakemuksen liitteineen Valtioneuvoston käsittelyyn. 3. Valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan nimeämään lisärahoitusta koskevan päätöksen valmistelua varten hyvinvointialueen edustajat valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön yhteiseen valmisteluryhmään. 4. Valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään hakemukseen teknisiä korjauksia ja täsmennyksiä ennen sen lähettämistä sekä allekirjoittamaan hakemuksen.
Ennakkovaikutusten arviointi	Lisärahoitushakemuksella varmistetaan, että hyvinvointialue on tehnyt kaikkensa perustuslain mukaisten palveluiden turvaamiseksi. Valtion mahdollisesti myöntämä lisärahoitus tullaan käyttämään palvelupuutteiden korjaamiseen ja vuosien 2023 ja 2024 alijäämien kattamiseen, millä vältetään tarpeettomat voimakkaat, palvelutuotantoon kohdistuvat sopeutukset.
Toimivallan peruste	Hallintosäätö § 36
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan liitteenä: Lisärahoitushakemus liitteineen: • Liite 1 Tuottavuusohjelma. • Liite 2 Viranomaisten huomautukset, uhkasakot sekä vuosien 2023 ja 2024 alijäämien kattaminen.

Hyvinvointialueen lisärahoitus

Hyvinvointialueita koskevan rahoituslain 11 §:n mukaan hyvinvointialueella on oikeus saada lisärahoitusta perustuslaissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät.

Lisärahoituksen myöntäminen

Rahoituslain 26 §:n mukaan lisärahoitusta myönnetään hyvinvointialueen hakemukseen perustuen tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. Lisärahoituksesta päättää valtioneuvosto.

Valtiovarainministeriö asettaa lisärahoitusta koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lisärahoituksen edellytyksiä, tarvittavan lisärahoituksen määrää sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Lisärahoituksen ensisijaisuus

Oikeuskansleri on antanut 23.04.2025 päätöksen Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden kanteluun hyvinvointialueen talousnormiston ja järjestämisvastuuta määrittävän lainsäädännön ristiriitaisuudesta.

Päätöksessään oikeuskansleri toteaa, että rahoituksen riittävyysongelman kannalta rahoituslain 11 §:n mukaisen lisärahoituksen pyytäminen esimerkiksi hyvinvointialueen omasta aloitteesta rahoituslain 26 §:n mukaisesti on hyvinvointialueen ensisijainen toimenpide. Siihen ei voida jättää turvautumatta ja samalla esimerkiksi jättää noudattamatta hyvinvointialueen talouden tasapainottamista koskevia säännöksiä.

Oikeuskansleri toteaa myös, että perustuslakiin ja lakiin perustuvia palveluita ei voida jättää lainvastaisella tavalla hoitamatta hyvinvointialueella alijäämän kattamisvelvoitteen toteuttamiseksi.

Lisärahoituksen tarve

Pohjois-Savon hyvinvointialue tarvitsee lisärahoitusta palvelupuutteiden korjaamiseen. Voimakkaasta kehitystoiminnasta huolimatta hyvinvointialueella on eräitä palvelupuutteita, jotka voitaisiin korjata valtion myöntämällä lisärahoituksella. Osoituksena palvelupuutteista ovat muun muassa valvontaviranomaisten huomautukset.

Ilman lisärahoitusta Pohjois-Savon hyvinvointialue ajautuu pitkäaikaiseen ristiriitaisuuteen palveluiden järjestämisen ja talouden tasapainottamisen kanssa.

Talouden tasapaino

Hyvinvointialuelain mukaan hyvinvointialueen alijäämät tulee kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä. Hyvinvointialueen aluevaltuusto päätti 16.12.2024, että hyvinvointialueen alijäämät katetaan vuoden 2029 loppuun mennessä, koska alijäämien kattaminen vuoden 2026 loppuun mennessä on mahdoton tehtävä käytettävissä olevalla rahoituksella.

Hyvinvointialueen toimintamenojen kehitys on saatu maltilliselle tasolle vuosien 2024 ja 2025 aikana useiden sopeutustoimien ansioista.

Vuosien 2023 ja 2024 alijäämät

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on kattamatonta alijäämää vuosilta 2023 ja 2024 yhteensä 128,5 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueen on syytä hakea valtion lisärahoitusta myös kattamattomien alijäämien kattamiseen, koska talouden tasapainottaminen pelkästään palvelutuotannosta ja hallinnosta sopeuttamalla johtaa merkittäviin palvelupuutteisiin.